

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- เกษร ธิตะจาวี. 2543. **กิจกรรมศิลปะสำหรับครู**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คำรณ หล้าเจริญสุข. 2540. **ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับการสอนศิลปศึกษา
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทิกา ลิมปิเจริญ. (ม.ป.ป.). **ทักษะและเทคนิคการสอน**. กรุงเทพมหานคร: (ม.ป.ท.).
- จิตรา วสุวานิช และคณะ. 2515. **จิตวิทยาเด็ก**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การ
ขายและการซื้อแห่งประเทศไทย.
- ชะลูด นิ่มเสมอ. 2529. **องค์ประกอบศิลปะ**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ชาติรี ถนอมวงษ์. 2545. **การศึกษาการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาของครูต้นแบบ
ตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญญรัตน์ อัครวณิช. 2545. **ผลการสอนศิลปะโดยใช้กระบวนการสังเกตที่มีต่อการรับรู้
เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวีเกียรติ ไชยยงยศ, พีระพงษ์ กุลพิศาล และนิพนธ์ ทวีกาญจน์. 2533. **ทัศนะทางศิลปะและ
ศิลปศึกษา**. หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- นवलลออ ทินานนท์. 2539. **ทฤษฎีศิลปะวิเคราะห์ของเฟลด์แมน**. **ศิลปกรรมศาสตร์**. 4(1)
มกราคม-มิถุนายน, 43-45.
- นิรมล ตีรณสาร สวัสดิบุตร. 2525. **ศิลปศึกษาสำหรับครูประถม**. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์ตีรณสาร.
- นุติยาพร วงษ์เนตร. 2544. **ผลการสอนเรื่องการสร้างสรรคศิลปะด้วยวัสดุต่างๆ ในวิชา
ศิลปศึกษาโดยใช้วิธีการสอนแบบโครงงานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประคอง กรรณสูตร. 2538. **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ประเทิน มหาจันทร์. 2531. ศิลปะในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- พีระพงษ์ กุลพิศาล. 2531. วิธีสอนศิลปะในโรงเรียน. ใน มโนภาพและการรับรู้ทางศิลปะ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมศาสนา.
- พีระพงษ์ กุลพิศาล. 2532. การวิจารณ์ศิลปะในช่วงสองทศวรรษของไทย. ใน ทฤษฎีและปฏิบัติการวิจารณ์งานศิลปะระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- พีระพงษ์ กุลพิศาล. 2533. แนวโน้มการสอนศิลปะศึกษาในทศวรรษหน้า. ใน 3 มิติ: ทิศนะทางศิลปะและศิลปะศึกษา. หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- พีระพงษ์ กุลพิศาล. 2546. มโนภาพและการรับรู้ทางศิลปะและศิลปะศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ธารอักษร.
- พูนสม ไรจนวิทย์. 2535. แนวคิดทางการเรียนการสอนศิลปะศึกษาของครูศิลปะศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูริย์ พูลสุข. 2539. ผลการสอนศิลปะวิจารณ์ตามแนวทฤษฎีของ ยีน เอ มิทเลอร์ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะวิจารณ์ ของนิสิตสาขาวิชาศิลปศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2543. การเรียนการสอนและประสบการณ์ด้านสุนทรียภาพและศิลปะวิจารณ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2545. กระบวนการเรียนการสอนทัศนศิลป์ในระดับประถมศึกษาสำหรับครูยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ยนต์ ชุ่มจิต. 2544. การศึกษาและความเป็นครูไทย. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- โยธิน ศันสนยุทธ และคณะ. 2533. จิตวิทยา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ. ราชบัณฑิตยสถาน. 2530. พจนานุกรมศิลปะ อังกฤษ-ไทย. กรุงเทพมหานคร: เพื่อนพิมพ์.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543. เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก.
- เลิศ อานันท์. 2523. ศิลปะในโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: กราฟิคอาร์ต.
- วิชัย วงศ์ใหญ่. 2529. ศิลปะเด็ก สภาพปัจจุบันและอนาคต. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์การพิมพ์.
- วิชัย วงศ์ใหญ่. 2537. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

- วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ. 2534. **การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน.**
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมศาสนา.
- วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ. 2544. **เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ.**
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ. 2546. **การจัดสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- วิรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์. 2518. การวัดผลทางศิลปศึกษา. ใน **เอกสารสัมมนาวิชาศิลปศึกษา ในการสัมมนาอาจารย์หัวหน้าหมวดศิลปศึกษา**, หน้า 83-89. กรุงเทพมหานคร: ศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ.
- วิรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์. 2531. **ศิลปะในโรงเรียนประถม.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์. 2536. **ศิลปะเป็นมูลฐานสำคัญ. วารสารครุศาสตร์.** (ก.ค.-ก.ย): 1-12.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526. **ศิลปศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: วัฒนาสาร.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. 2532. **วิวัฒนาการศิลปศึกษา สุนทรียภาพของเด็กไทยในปัจจุบัน. เอกสาร สัมมนาศิลปะ.** กรุงเทพมหานคร: ดันอ้อ.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. 2539. **ศิลปศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พริ้นต์ติ้ง เฮ้าส์.
- ศิริชัย กานจนวาสี. 2545. **สถิติประยุกต์สำหรับการวิจัย.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมชาย เจริญไชยสมบัติ. 2540. **การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง จิตกรรมมิติเพชรชัณนิสต์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างวิธีสอน วิจัยศิลปะตามทฤษฎีของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมนกับวิธีสอนแบบปกติ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- สันติ คุณประเสริฐ. 2538. **สื่อการเรียนการสอนศิลปศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สาวิตรี จันทร์สวัสดิ์. 2538. **การศึกษาการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียน ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ.** วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุมิตรา เจณณวาสน. 2535. ทักษะของนักเรียนที่มีต่อวิชาศิลปะศึกษา. ใน ศิลปะศึกษา-ศึกษา ศิลปะ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. 2544. ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม classical test theory. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. 2547. สถิติประยุกต์สำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภีพร วงษ์สุวรรณ. 2543. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาครูศิลปะศึกษาระดับประถมศึกษาตามแนวศิลปะศึกษาแบบตีบีเออี ของครูผู้สอนศิลปะศึกษา ในระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปะศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมโภชน์ ทองแดง. 2536. การวิจารณ์ศิลปะ. วารสารครุศาสตร์. ก.ค.-ก.ย.: หน้า 90-103.
- สุชาติ เกาทอง. 2537. ศิลปะวิจารณ์. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรินติ้ง เฮ้าส์.
- สุชาติ ทองสีมา. 2544. การศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะวิจารณ์ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปะศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาติ สุทธิ. 2531. ศาสตร์และความรู้ศิลปะ. ใน ครูศิลป์ 3. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาศิลปะศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยัมรัฐพล คงพัฒน์. 2545. การศึกษาการจัดการเรียนการสอน การศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปะศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. 2537. กิจกรรมการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- อุทุมพร จามรมาน. 2532. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดลักษณะผู้เรียน. กรุงเทพมหานคร: ฟันนี่พับลิชชิง.
- อำไพ ตีรณสาร. 2535. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนศิลปะที่พึงประสงค์. ใน ศิลปะศึกษา-ศึกษา ศิลปะ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Alexander, K. 1992. Art curricula by and for art educators. in A. Johnson (ed.), Art education: Elementary, pp. 1-12. Virginia: National Art Education Association.

- Anderson, T. 1992. Defining and structuring art criticism for education. *Studies in art education*. 34(4): 199-208.
- Barrett, T. 1992. Criticizing art with children. in A. Johnson (ed.), *Art education: Elementary*, pp. 115-129. Virginia: National Art Education Association.
- Bates, J. K. 2000. *Becoming an art teacher*. United States: Custom/Bawden.
- Chapman, L. H. 1978. *Approaches to art in education*. New York: Harcourt Brace Jovanovich.
- Christopher, Y. L. 1998. *Art criticism and aesthetics activities for fourth and fifth graders: Design, implementation and exploration of students' responses*. Master's Thesis. The University of Arizona.
- Cromer, J. 1990. *History, theory and practice of art criticism in art education*. Virginia: National Art Education Association.
- Delacruz, M.E. 1997. *Design for inquiry: instructional theory research and practice in Art education*. Reston: National Art Education Association.
- Dobbs, S.M. 1998. *Learning in and through art: a guide to discipline-based art education*. California: The J. Paul Getty Trust.
- Feinstein, H. 1989. The art response guide: how to read art for meaning, a primer for Art criticism. in *Art Education*. 42(3): 43-53.
- Feldman, B. E. 1967. *Art as image and idea*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Feldman, B. E. 1970. *Becoming human through art*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Feldman, B. E. 1972. *Varieties of visual experience*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Feldman, B. E. 1973. The teacher as model critic. *Journal of aesthetic education*. 7(1): 50-57.
- Geahigan, G. 1997. Art criticism: from theory to practice introduction. in R. A. Smith (ed.), *Art criticism and education*, 125-278. Urbana: University of Illinois Press.
- Gilliatt, T. M. 1980. The effect of habituation, the Feldman-Mittler methodology, and studio activities on expanding art preferences of elementary student. *Studies in art education*. 21(2): 43-49.
- Hilderbrand, B. 1975. *Guiding young children*. New York: Macmillan Publishing.
- Hurwitz, A. and Madeja, S. 1977. *The joyous vision: source book for elementary art appreciation*. New Jersey: Prentice-Hall.

- Hurwitz, A. and Day, M. 2001. **Children and their art: method for the elementary school**. 7th ed. California: Wadsworth.
- Johnson, H. M., and Cooper, L. S. 1994. Developing a system for assessing written art Criticism. **Art Education**. : 21-26.
- Koster, J.B. 2000. **Bringing art into the elementary classroom**. California: Wadsworth.
- Linderman, G. M. 1997. **Art in the elementary school**. IA: A Time Mirror Company.
- Lowenfeld, V. 1959. **Creative and mental growth**. 3rd ed. New York: The Macmillan.
- McSorley, J. 1996. Primary school teachers' conceptions of teaching art criticism. **Studies in art Education**. 37(3): 160-169.
- Murry, T. 2001. **Using educational art criticism to enhance self-concept in students with emotional and behavioral problem**. Doctoral Dissertation. The Florida State University.
- Mittler, G.A. 1983. Instructional strategies in art education. **School Arts**. 93(3): 38-40.
- Mittler, G.A. 1984. Clarifying the decision-making process in art. **Studies in art education**. 25(2): 14-22.
- Russell, R.L. 1988. Children's philosophical inquiry into defining art: a quasiexperimental study of aesthetic in the elementary classroom. **Studies in art education**. 29(3): 282-291.
- Schirmacher. R. 1993. **Art and creative development for young children**. San Jose City Collage: Delmar Publishers.
- Shin, S. R. 2002. **The effects of a metacognitive art criticism teaching strategy that incorporates computer technology on critical thinking skill and art critiquing ability**. Doctoral Dissertation. The Florida State University.
- Stoddard, S. S. 2002. Including art criticism in the curriculum. **Hawaii International Conference on Education**. [Online]. Available from:
<http://www.yorka.ca/jjones/course.critical.html> [2004, April 27]
- Wolff, T. F. 1997. Art criticism and its uses. in R. A. Smith (ed.), **Art criticism and education**, 1-122. Urbana: University of Illinois Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือวิจัย

1. อาจารย์สมศักดิ์ ศิริวิโรจน์สกุล

อาจารย์วิชาศิลปศึกษา ประจำโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม

2. รองศาสตราจารย์ลลิตพรรณ ทองงาม

อาจารย์วิชาศิลปศึกษา ประจำโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
(ฝ่ายประถม)

3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรมารินทร์ สุทธิจิตตะ

อาจารย์วิชาศิลปศึกษา ประจำโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจให้คะแนนนักเรียนเพื่อหาความสอดคล้องกับผู้วิจัย

1. อาจารย์วิรัตน์ คุ่มคำ

อาจารย์หมวดวิชาศิลปศึกษา ประจำโรงเรียนวัดสี่ลูก

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทินกร บัวพูล

อาจารย์วิชาศิลปศึกษา ประจำโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม

เกณฑ์ในการเลือกผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ

1. เป็นอาจารย์สอนวิชาศิลปศึกษา ในระดับประถมศึกษา
2. มีประสบการณ์สอนไม่ต่ำกว่า 10 ปี

ภาคผนวก ข

แผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
เรื่อง การพรรณนา เวลาเรียน 1 คาบ

แนวคิด

ในการชมงานศิลปะนั้น ตาเป็นประสาทสัมผัสแรกที่รับรู้โดยผ่านการมอง ทำให้ผู้ชมเกิดความคิดต่องานนั้นๆ อันจะนำมาสู่ความพึงพอใจหรือความซาบซึ้งต่องานนั้นๆ ซึ่งในขั้นแรกของการวิจารณ์งานศิลปะ คือการพรรณนา ที่เกิดจากการมองและสังเกตภาพโดยรวมของผู้ชม

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้ผู้เรียนระบุถึงสิ่งที่มองเห็นจากผลงานศิลปะได้
2. เพื่อให้ผู้เรียนอธิบายและแสดงความคิดเห็นต่อผลงานของตนเองและผู้อื่นได้
3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถถ่ายทอดจินตนาการและสร้างสรรค์ผลงานได้

สาระการเรียนรู้

การพรรณนาเป็นการบรรยายและระบุถึงสิ่งที่เห็นชัดเจนจากผลงานศิลปะในลักษณะโดยทั่วไปที่ปรากฏอยู่ในภาพ เป็นการเข้าใจในลักษณะง่ายๆ เพื่อให้ทราบว่าสิ่งที่มองเห็นนั้นคืออะไร ระบุได้ว่าเป็นภาพหรือผลงานประเภทใด เช่น จิตรกรรม ภาพนามธรรม ภาพธรรมชาติ เป็นต้น ระบุถึงเทคนิควิธีการ เช่น สีน้ำ สีน้ำมัน เป็นต้น

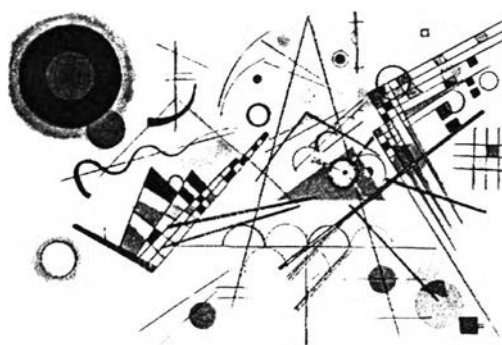
การพรรณนาถึงส่วนประกอบทางศิลป์ (Elements of art) ในงานศิลปะ ดังต่อไปนี้

- เส้น (Line) ได้แก่ เส้นตรงแนวตั้ง เส้นตรงแนวนอน เส้นเฉียง เส้นโค้ง เส้นหยัก
- สี (Color) เช่น สีน้ำ สีน้ำมัน สีไม้ สีเทียน เป็นต้น
 - สีขั้นที่ 1 ได้แก่ สีแดง สีเหลือง และสีน้ำเงิน
 - สีขั้นที่ 2 ได้แก่ สีส้ม สีม่วง สีเขียว
 - สีโทนร้อน ได้แก่ สีแดง สีเหลือง และสีส้ม
 - สีโทนเย็น ได้แก่ สีน้ำเงิน สีเขียว
- รูปร่าง (Shape) มีลักษณะเป็น 2 มิติ เช่น วงกลม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม เป็นต้น
- รูปทรง (Form) มีลักษณะเป็น 3 มิติ คือมีความกว้าง ความยาว ความลึก หนา เช่น ทรงกลม ทรงกระบอก ทรงลูกบาศก์ เป็นต้น
- พื้นผิว (Texture) บริเวณผิวนอกของสิ่งต่างๆที่ปรากฏให้เห็น รับรู้ด้วยการสัมผัส ผิวดาและกายสัมผัส เช่น หยาบ ละเอียด มัน วาว ด้าน ขรุขระ เป็นต้น

การจัดการเรียนรู้

1. ครูจัดสภาพห้องเรียนโดยการนำภาพศิลปะติดหน้าชั้นเรียน
2. ครูเลือกตัวแทนนักเรียน 6 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม (กลุ่มละ 3 คน) ออกมาหน้าชั้นเรียน แจกภาพศิลปะให้กลุ่มละ 1 ภาพ โดยไม่ให้นักเรียนอื่นเห็นภาพของกลุ่มตนเอง แล้วให้แต่ละกลุ่ม อธิบายภาพและให้นักเรียนอื่นทายว่าภาพที่รายงานนั้นเป็นภาพใดที่ติดหน้าชั้นเรียน
3. ครูฉายสไลด์ภาพผลงานศิลปะ 2 ภาพ (เครื่อง LCD) บอกชื่อศิลปิน
4. นักเรียนอภิปรายเกี่ยวกับสิ่งต่างๆที่มองเห็นในภาพ ดังนี้

ภาพที่ 1 Kandinsky. 1923. 140 x 201 ซม.
เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ

- นักเรียนเห็นภาพอะไรบ้าง
- ในภาพมีรูปร่าง รูปทรงอะไรบ้าง
- รูปร่างกลม รูปสี่เหลี่ยม รูปสามเหลี่ยม อยู่ตรงไหนบ้าง
- ลองนับรูปร่างกลม(สามเหลี่ยม, สี่เหลี่ยม)ดูสิ ว่ามีกี่ทั้งหมดก็รูปร่าง
- มีการใช้สีอะไรบ้าง
- ผลที่เกิดจากเส้นที่ตัดกัน ทำให้เกิดรูปอะไร อยู่ตรงส่วนใดของภาพบ้าง
- แล้วเป็นสี่เหลี่ยมแบบใด (สี่เหลี่ยมผืนผ้า สี่เหลี่ยมจัตุรัส เป็นต้น)

ภาพที่ 2

Picasso. 1932. 162.3 x 130.2 ซม.

เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ

- นักเรียนเห็นอะไรในภาพบ้าง
- ใบหน้าคนมีลักษณะอย่างไร
- คนในภาพกำลังทำอาการกิริยาอย่างไร
- นอกจากคน นักเรียนยังเห็นอย่างอื่นอีกไหม
- นักเรียนเห็นของใช้ในภาพหรือไม่ คืออะไร แล้วมีลักษณะอย่างไร
- มีรูปร่างรูปทรงหรือไม่ อะไรบ้าง
- นักเรียนคิดว่ารูปร่างที่เห็น เป็นรูปอะไร (ครูชี้ที่กระจกในภาพ)
- นักเรียนเห็นสีอะไรที่พื้นหลังบ้าง แล้วส่วนอื่นๆละ
- มีการใช้เส้นทำเป็นลวดลายหรือไม่ อยู่ส่วนใดของภาพ

5. ครูสรุปถึงประโยชน์ของการสังเกต ว่าจะทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในงานศิลปะของศิลปินมากขึ้น และสรุปถึงภาพทั้ง 2 ภาพ ดังนี้

ภาพที่ 1 มีการใช้เส้นหลายแบบและประกอบกันเป็นรูปร่างเรขาคณิตแบบต่างๆ เช่น วงกลม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม ใช้เส้นตัดกันไปมาทำให้เกิดรูปร่าง และใช้สีต่างๆที่ค่อนข้างเข้มระบายลงในรูปร่างแต่ละแบบ ส่วนพื้นหลังใช้สีโทนอ่อน

ภาพที่ 2 เป็นรูปคนผู้หญิงสองกระจก โดยมีการใช้เส้นทำเป็นรูปร่าง รูปทรงและลวดลายต่างๆและการใช้เส้นสีดำตัดเป็นเส้นรอบนอกของตัวคนและวัตถุ พื้นหลังใช้หลากหลายสี สัน เช่น ใช้เส้นและจุดสีแดง แล้วระบายพื้นสีเหลือง, เส้นและจุดสีเขียวระบายพื้นสีเหลือง, เส้นและจุดสีเขียวระบายพื้นสีแดง

6. ครูให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมโดยให้นักเรียนนำเส้น สี ปรุปร่าง รูปทรง พื้นผิว แบบต่างๆที่ได้จากการสังเกตภาพทั้ง 2 ภาพนำมาสร้างสรรค์ผลงาน บนกระดาษขนาด A4 กำหนดในหัวข้อ "สัตว์" คนละ 1 ภาพ วาดภาพระบายสีตกแต่งลวดลายไม่จำกัดเทคนิคในตัวสัตว์ให้ดูแปลกตา น่าสนใจ

7. ให้นักเรียนทำแบบรายงานตนเอง (Self Report)

สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

ภาพศิลปะสำหรับตกแต่งห้องเรียน สไลด์ภาพผลงานศิลปะจำนวน 2 ภาพ และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน เช่น กระดาษวาดเขียน ดินสอ สีไม้ สีน้ำ สีชอล์ก สีเมจิก

การวัดและประเมินผล

1. พิจารณาจากที่ผู้เรียนระบุถึงสิ่งที่มองเห็นจากผลงานศิลปะได้
2. พิจารณาจากที่ผู้เรียนอธิบายและแสดงความคิดเห็นต่อผลงานของตนเองและผู้อื่นได้
3. พิจารณาจากที่ผู้เรียนสามารถถ่ายทอดความคิดและสร้างสรรค์ผลงานได้
4. พิจารณาจากความร่วมมือในชั้นเรียน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
เรื่อง การวิเคราะห์ เวลาเรียน 1 คาบ

แนวคิด

การสังเกตภาพศิลปะ หลังจากที่ได้มองเห็นและระบุถึงสิ่งที่ตนเห็นได้แล้ว ต้องมีการผูกโยงส่วนประกอบ โครงสร้างต่างๆ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่เกิดขึ้นทางศิลปะ ซึ่งก็คือการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของส่วนประกอบต่างๆเข้าด้วยกัน ได้แก่การวิเคราะห์ถึงส่วนประกอบทางศิลปะ (elements of art) และองค์ประกอบศิลปะ (principle of art) ที่ทำให้เกิดผลงานศิลปะนั้นขึ้นมา ทั้งนี้ผู้เรียนจะใช้ความคิดวิเคราะห์กับภาพงานศิลปะ เพื่อพัฒนาความสามารถทางกระบวนการคิดให้สูงขึ้น อันจะนำไปสู่การคิดหาเหตุผลอย่างมีศักยภาพและก่อให้เกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์องค์ประกอบศิลปะในงานศิลปะได้
2. เพื่อให้ผู้เรียนอธิบายความสัมพันธ์ของส่วนประกอบและองค์ประกอบศิลปะในงานศิลปะได้
3. เพื่อให้ผู้เรียนอธิบายและแสดงความคิดเห็นต่อผลงานของตนเองและผู้อื่นได้
4. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถถ่ายทอดจินตนาการและสร้างสรรค์ผลงานได้ โดยใช้หลักองค์ประกอบศิลปะ

สาระการเรียนรู้

การวิเคราะห์ภาพเป็นการแจกแจงส่วนประกอบต่างๆทางศิลปะ การจัดภาพ เพื่อทราบถึงความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทางศิลปะ (elements of art) ได้แก่ เส้น สี รูปร่าง รูปทรง พื้นผิว กับองค์ประกอบศิลปะ(principles of art)ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร โดยมุ่งในเรื่องคุณค่าของเส้น สี และองค์ประกอบต่างๆที่ทำให้เกิดผลงานศิลปะขึ้น ดังนี้

1. ความสมดุล (Balance) คือการจัดวางส่วนประกอบต่างๆของภาพให้มีน้ำหนักเท่ากัน ซึ่งมี 2 แบบคือ
 - 1.1 ความสมดุลที่มีขนาดเท่ากันทั้ง 2 ข้าง (ภาพที่ 1.1)
 - 1.2 ความสมดุลแบบ 2 ข้างไม่เท่ากัน (ภาพที่ 1.2)

ภาพที่ 1.1 ภาพแสดงความสมดุล (ซ้าย-ขวา) เท่ากัน

ภาพที่ 1.2 ภาพแสดงความสมดุลแบบ 2 ข้าง(ซ้าย-ขวา) ไม่เท่ากัน

2. จุดเด่น (Dominance) คือการเน้นส่วนสำคัญของภาพให้มีจุดเด่นมากและสำคัญกว่าส่วนอื่นๆ โดยการใช้สี ขนาด เป็นต้น (ภาพที่ 2.1)

ภาพที่ 2.1 ภาพที่แสดงจุดเด่นที่คนใส่เสื้อสีขาว(การใช้สี-แสง)

3. จังหวะ (Rhythm) ความเคลื่อนไหวที่ต่อเนื่องหรือหยุดเป็นช่วงๆ เกิดจากการจัดวางรูปร่างรูปทรง การใช้เส้น สี น้ำหนัก ฯลฯ เป็นจังหวะที่ได้ประสานสัมพันธ์กัน (ภาพที่ 3.1 และ 3.2)

ภาพที่ 3.1 ภาพแสดงการจัดจังหวะซ้ำๆกัน ทำให้เกิดภาพเคลื่อนไหว

ภาพที่ 3.1 ภาพแสดงการจัดจังหวะซ้ำๆกัน (ตัวเลข)

4. เอกภาพ (Unity) ความเป็นหน่วยอันเป็นหนึ่งอันเดียวกัน มีความสัมพันธ์อยู่ในกลุ่มเดียวกันมีความเกี่ยวข้องกัน (ภาพที่ 4.1)

ภาพที่ 4.1 ภาพแสดงเอกภาพในเรื่องเดียวกัน

5. สัดส่วน (Proportion) การจัดความสัมพันธ์ของรูปทรงและส่วนประกอบต่างๆให้มีขนาดที่กลมกลืนกันได้อย่างงดงาม (ภาพที่ 5.1)

ภาพที่ 5.1 ภาพที่แสดงสัดส่วน
(เน้นในเรื่องความสัมพันธ์ของรูปทรงและขนาดมากกว่าหลัก Perspective)

6. ความกลมกลืน (Harmony) การจัดภาพให้จุดสนใจและส่วนประกอบอื่นๆในภาพให้มีความสัมพันธ์กัน เช่น ความกลมกลืนในเรื่องราวเนื้อหา รูปทรง สี ขนาด ฯลฯ (ภาพที่ 6.1)

ภาพที่ 6.1 แสดงความกลมกลืนด้านรูปทรง สี ขนาด

การจัดการเรียนรู้

1. ครูจัดสภาพห้องเรียนโดยการนำภาพศิลปะติดหน้าชั้นเรียน
2. ครูเลือกภาพของนักเรียน 2-3 ภาพจากกิจกรรมที่ผ่านมา ให้นักเรียนร่วมวิเคราะห์เกี่ยวกับสิ่งที่สังเกตเห็นจากภาพ
3. ครูอธิบายเรื่องการจัดภาพ เกี่ยวกับความสมดุล จุดเด่น จังหวะ ความกลมกลืน เอกภาพ สัดส่วน และยกตัวอย่างภาพโดยการฉายสไลด์ (เครื่อง LCD)
4. ครูฉายสไลด์ภาพผลงานศิลปะที่ละภาพ จำนวน 2 ภาพ (เครื่อง LCD) และซักถามอภิปรายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ขององค์ประกอบศิลป์ในภาพ ดังนี้

- ภาพที่ 1 Henri Matisse. 1912. "Goldfish"

- ภาพที่ 2 Paul Cezanne. "Apples and oranges"

- คำถาม**
- เมื่อนักเรียนมองภาพ นักเรียนสนใจส่วนใดของภาพเป็นอย่างแรก เพราะอะไร (จุดเด่น)
 - นักเรียนคิดว่าสีอะไรที่เห็นเด่นชัด สี/จุดเด่น)
 - นักเรียนคิดว่าจุดเด่นของภาพอยู่ที่บริเวณใด ทำไมจึงคิดเช่นนั้น เป็นเพราะการใช้สีสะดุดตาหรือเพราะกลุ่มใหญ่ๆของภาพอยู่ใกล้ตาเรา (จุดเด่น)
 - มีการจัดวางวัตถุในลักษณะใด ทางใดมากทางใดน้อยหรือเท่าๆกัน (ความสมดุล)
 - ส่วนใดที่อยู่ใกล้ ส่วนใดที่อยู่ไกล ตรงไหนทำให้วัตถุเป็นอย่างไร (สัดส่วน ความกลมกลืน)
 - บริเวณใดสว่าง บริเวณใดมืด คิดว่าเพราะอะไร (สี น้ำหนัก)
 - นักเรียนคิดว่าในภาพ ตรงส่วนใดเป็นระยะหน้า ระยะกลาง ระยะหลัง ทำไมคิดเช่นนั้น (สัดส่วน)

5. ครูให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม โดยนักเรียนวาดภาพระบายสี Still Life แจกันดอกไม้และผลไม้ ไม่จำกัดเทคนิค ลงในกระดาษวาดเขียน ตกแต่งลวดลายเพิ่มเติมในส่วนพื้นที่รอบๆที่เหลือ จัดภาพมีจุดเด่น ความสมดุล จังหวะ ความกลมกลืน เอกภาพ สัดส่วนกันตามความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

6. ให้นักเรียนทำแบบรายงานตนเอง

สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

สไลด์ภาพผลงานศิลปะ และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน เช่น กระดาษวาดเขียน ดินสอ สีไม้ สีน้ำ สีชอล์ก สีเมจิก

การวัดและประเมินผล

1. พิจารณาจากผู้เรียนวิเคราะห์องค์ประกอบศิลป์ในงานศิลปะได้
2. พิจารณาจากผู้เรียนอธิบายและแสดงความคิดเห็นต่อผลงานของตนเองและผู้อื่น
3. พิจารณาจากผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงาน โดยใช้หลักองค์ประกอบศิลป์ได้
4. พิจารณาจากความร่วมมือในชั้นเรียน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
เรื่อง การตีความ เวลาเรียน 1 ชั่วโมง

แนวคิด

การชมงานศิลปะนั้น นอกจากการมอง การวิเคราะห์แล้ว ในขั้นต่อมาคือการตีความ ซึ่งผู้เรียนต้องทำความเข้าใจกับผลงานนั้นๆ ว่างานดังกล่าวสื่อหรือทำให้เกิดความรู้สึก มีความหมายอย่างไร เช่น ความรู้สึกต่างๆที่ปรากฏในผลงานหรือสะท้อนถึงความเป็นอยู่รูปแบบต่างๆที่มีผลต่อมนุษย์ เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้เรียนเป็นผู้รับรู้ให้ความหมายแก่งานศิลปะนั้นๆ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้ผู้เรียนอธิบายความรู้สึกที่มีต่องานศิลปะได้
2. เพื่อให้ผู้เรียนอธิบายถึงความรู้สึกในผลงานของตนเองและผู้อื่นตามความเข้าใจได้
3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถถ่ายทอดจินตนาการและสร้างสรรค์ผลงานได้

สาระการเรียนรู้

ความสำคัญสำหรับการชมงานศิลปะ คือการให้ความหมายของภาพนั้นๆ ซึ่งสามารถแสดงความคิดเห็นได้หลากหลายแง่มุมตามที่เข้าใจ บอกถึงอารมณ์ความรู้สึกของบุคคลในผลงานศิลปะนั้นๆสะท้อนออกมาและทำให้ผู้ชมงานรู้สึกอย่างไร ซึ่งผู้เรียนต้องแสดงความคิดเห็นความรู้สึกที่มีต่อภาพผลงานศิลปะนั้นๆ โดยนำประสบการณ์ที่ได้รับจากการมองและการวิเคราะห์มาใช้ จนสามารถบอกเหตุผลว่าที่ผู้เรียนรู้สึกเช่นนั้นได้เพราะอะไร ศิลปินต้องการสื่ออะไร โดยไม่มีถูกหรือผิด เพราะงานศิลปะชิ้นเดียวกันก็ให้ความรู้สึกแก่คนแต่ละคนไม่เหมือนกัน

ในการตีความผลงานศิลปะ มีประโยคที่แสดงถึงการอธิบายความคิด ดังนี้

- การเปรียบเทียบ อุปมาอุปไมย เช่น "ภาพนี้ผู้คนวุ่นวาย ใช้สีรุนแรง ทำให้นึกถึงสงคราม"
- สมมติฐานเกี่ยวกับแง่มุมต่างๆ เช่น "ผู้หญิงกำลังจะ..." "คนในภาพกำลังพูดคุยกันในเรื่อง..."
- ตีความถึงอารมณ์ ความคิด เช่น "ภาพนี้ทำให้ฉันรู้สึก..." "มันดูเหมือน..."
- อภิปรายถึงความคิดของศิลปิน เช่น "ผู้วาดภาพคงต้องการสื่อถึงความรักในชีวิต"
- อภิปรายถึงประเด็นทางประวัติศาสตร์ เช่น "ผลงานนี้สะท้อนถึงความโหดร้ายของสงคราม"

สงคราม"

การจัดการเรียนรู้

1. ครูเลือกภาพของนักเรียน 2-3 ภาพจากกิจกรรมที่ผ่านมาให้นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับองค์ประกอบศิลป์

2. ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ 6 คน แจกภาพถ่ายเอกสารผลงานศิลปะ(เกี่ยวกับบุคคล) โดยมีช่องคำพูด ให้กลุ่มละ 1 ภาพ (ภาพซ้ำกันได้) เช่น

3. ให้แต่ละกลุ่มเขียนใส่คำพูดลงในช่องของภาพ ครูถามถึงเหตุผลว่าทำไมจึงใส่คำพูดเช่นนั้น

4. ครูฉายสไลด์ภาพผลงานศิลปะ 3 ภาพ (เครื่อง LCD) และซักถามอภิปรายเน้นถึงอารมณ์ความรู้สึก และสภาพต่างๆ ดังนี้

ภาพที่ 1

Edvard Munch. 1983. "The Scream"

- ภาพนี้บอกอาการอย่างไร ทำไมจึงคิดเช่นนั้น
- นักเรียนคิดว่าภาพนี้ให้ความรู้สึกถึงช่วงเวลาใดของวัน เพราะอะไร
- ถ้านักเรียนได้เข้าไปอยู่ในภาพ นักเรียนคิดว่าจะได้ยินเสียงอะไร แบบใด เพราะอะไร
- นักเรียนคิดว่าบรรยากาศในภาพทำให้นักเรียนรู้สึกอย่างไร

ภาพที่ 2

Picasso. 1901. "The Strolling Acrobats"

- ภาพนี้บอกความรู้สึกทางสีหน้าท่าทางอย่างไร ทำไมจึงคิดเช่นนั้น
- สีหน้าท่าทางของ 2 คนนี้ นักเรียนคิดว่าทำไมศิลปินจึงใช้สีดังกล่าว
- ถ้าภาพนี้เปลี่ยนสีของหน้าตาเป็นสีแดง, สีเนื้ออมชมพู จะทำให้นักเรียนรู้สึกอย่างเดิมหรือไม่ เพราะอะไร
- นักเรียนคิดว่า 2 คนนี้กำลังคิดอะไรอยู่
- บรรยากาศในภาพทำให้นักเรียนรู้สึกอย่างไร

ภาพที่ 3

Picasso. 1903. "The old Guitarist"

- นักเรียนคิดว่าคนในภาพ เขากำลังรู้สึกอย่างไร ทำไมจึงคิดเช่นนั้น (ถ้ามีนักเรียนตอบว่า "คนแก่" ถามต่อว่าทำไมถึงคิดว่าเป็นคนแก่)
- ถ้านักเรียนได้ยินเสียงกีตาร์ในภาพ จะได้ยินเสียงในทำนองแบบใด เพราะอะไรจึงคิดเช่นนั้น
- นักเรียนคิดว่าบรรยากาศในภาพน่าจะเป็นช่วงเวลาใด
- ถ้าเราเปลี่ยนสีของภาพได้ เช่นเปลี่ยนสีเสื้อผ้าให้เป็นสีแดง กางเกงสีเหลือง หน้าตาของคนแก่เป็นสีขาวอมชมพูจะทำให้เรารู้สึกแบบเดิมหรือไม่ เพราะอะไร

4. ครูให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมโดยให้นักเรียนวาดภาพหน้าของตนเองแสดงอารมณ์ 1 อารมณ์ เช่น ดีใจ โกรธ เศร้า เป็นต้น ไม่จำกัดรูปแบบและเทคนิค โดยให้เลือกใช้สีหรือเส้นให้สัมพันธ์ถึงอารมณ์ที่แสดงออก ลงบนกระดาษวาดเขียน พร้อมเขียนเหตุผลหลังภาพว่าเพราะเหตุใดจึงเลือกใช้สีหรือเส้นแสดงอารมณ์นี้

5. ให้นักเรียนทำแบบรายงานตนเอง

6. ในชั่วโมงต่อไป ครูให้นักเรียนเตรียมภาพงานศิลปะที่ชอบมาคนละ 1 ภาพ

สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

ภาพศิลปะ(ภาพถ่ายเอกสารสำหรับทำกิจกรรม) จำนวน 3 ภาพ สไลด์ภาพผลงานศิลปะ จำนวน 3 ภาพ และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน เช่น กระดาษวาดเขียน ดินสอ สีไม้ สีน้ำ สีชอล์ค สีเมจิก

การวัดและประเมินผล

1. พิจารณาจากผู้เรียนอธิบายความรู้สึกที่มีต่องานศิลปะได้
2. พิจารณาจากผู้เรียนอธิบายถึงความรู้สึกในผลงานของตนเองและผู้อื่นตามความเข้าใจได้
3. พิจารณาจากผู้เรียนสามารถถ่ายทอดจินตนาการและสร้างสรรค์ผลงานได้
4. พิจารณาจากความร่วมมือในชั้นเรียน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
เรื่อง การประเมินหรือตัดสิน **เวลาเรียน 1 ชั่วโมง**

แนวคิด

การดูภาพงานศิลปะนั้น ผู้ดูต้องสามารถหาเหตุผลได้ว่าชอบหรือไม่ชอบเพราะอะไร มิใช่เหตุผลเพียงว่าชอบเพราะสวย ไม่ชอบเพราะไม่สวย เราต้องบอกให้ได้ว่างานนั้นสวยหรือไม่สวย เพราะอะไรหรือสวยมากน้อยเพียงใด หรือมีคุณค่าเพียงใด ทั้งนี้เราจำเป็นที่จะต้องทราบด้วยว่างานที่ดูนั้นเป็นงานศิลปะรูปแบบใด เช่น เหมือนจริง แสดงรูปทรง แสดงอารมณ์หรือแสดงความแปลกอัศจรรย์ นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์งานและการสื่อความหมายมาใช้ตัดสิน เพื่อที่เราจะได้รู้จักการให้เหตุผลที่หลากหลายขึ้น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประเมินคุณค่างานศิลปะได้อย่างมีเหตุผล
2. เพื่อให้ผู้เรียนอธิบายและแสดงความคิดเห็นต่อผลงานของตนเองและผู้อื่นได้
3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถถ่ายทอดจินตนาการและสร้างสรรค์ผลงานได้

สาระการเรียนรู้

การประเมินคุณค่างานศิลปะ เป็นการตอบสนองที่ต้องใช้การสังเคราะห์จากขั้นการพรรณนา ขั้นวิเคราะห์และขั้นตีความ และเป็นการตัดสินของผู้ดูงานที่จะต้องหาเหตุผลเพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินงานศิลปะนั้นดีหรือไม่ดี ชอบหรือไม่ชอบเพราะอะไร ซึ่งเป็นความเข้าใจของเราเมื่อได้ชมงานศิลปะ การที่เรากล่าวว่า “ผม/หนูบอกได้ว่าชอบหรือไม่ชอบ สวยหรือไม่สวย แต่ผม/หนูไม่รู้ว่เพราะอะไร” นั้นแสดงว่าเรายังไม่เข้าใจถึงงานศิลปะที่เรามองเห็น ซึ่งเราจะเกิดความเข้าใจได้นั้น เราต้องผ่านการวิเคราะห์ การให้ความหมายต่างๆ มาเสริมเป็นเหตุผลของเรา อีกทั้งยังต้องทราบถึงรูปแบบของงานศิลปะนั้นๆ ดังนี้

1. งานศิลปะรูปแบบเหมือนจริง สิ่งที่เราเห็นนั้นดูเหมือนธรรมชาติหรือไม่อย่างไร เน้นที่การนำเสนอความเหมือนจริงของแบบจริง
2. งานศิลปะแสดงรูปทรง งานนั้นมีการจัดวาง การใช้องค์ประกอบต่างๆอย่างไร เน้นที่องค์ประกอบศิลป์และส่วนประกอบศิลป์ว่ามีการแสดงออกที่บรรลุผลอย่างสอดคล้องกันหรือไม่
3. งานศิลปะแสดงอารมณ์ ทำให้เรารู้สึกคล้ายตามอย่างไร เน้นที่การแสดงออกทางอารมณ์และการสื่อถึงอารมณ์ที่เกินกว่าความเป็นจริงอย่างไร

4. งานศิลปะแสดงความแปลกอัศจรรย์ มีการใช้จินตนาการในโลกแห่งความฝันและจิตใต้สำนึกในงานนั้นอย่างไร

ทั้งนี้ถ้าเราให้เหตุผลในการประเมินคุณค่างานศิลปะได้อย่างเพียงพอ แสดงว่าเรามีความเข้าใจในงานศิลปะและรู้จักให้เหตุผลที่หลากหลายขึ้นอีกด้วย

การจัดการเรียนรู้

1. ครูจัดสภาพห้องเรียนโดยการนำภาพผลงานศิลปะต่างๆ ติดหน้าชั้นเรียน
2. ครูเลือกภาพของนักเรียน 2-3 ภาพ จากกิจกรรมที่ผ่านมา ให้นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับอารมณ์ของภาพที่แสดงออก
3. ครูให้นักเรียนจินตนาการว่าตนเองเป็นผู้รักษาความปลอดภัยในพิพิธภัณฑ์แสดงงานศิลปะ สมมติเหตุการณ์ว่า ถ้าเกิดเพลิงไหม้ในพิพิธภัณฑ์ แล้วนักเรียนสามารถปกป้องภาพผลงานศิลปะได้เพียงภาพเดียวเท่านั้น นักเรียนจะเลือกภาพใดและเพราะอะไร ให้เหตุผลมา 5 ข้อ
4. ครูฉายสไลด์ภาพผลงานศิลปะจำนวน 4 ภาพ (เครื่อง LCD) ชักถามอภิปรายถึงความรู้สึกและแสดงเหตุผลต่องานดังกล่าว ดังนี้

ภาพที่ 1 Albert Birestadt. "The Rocky Mountain". 1863.

- นักเรียนคิดว่าศิลปินสามารถแสดงให้เรารู้สึกเหมือนสถานที่ที่มีอยู่จริงหรือไม่
- นักเรียนคิดว่าชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มคนในสถานที่ดังกล่าวเป็นอย่างไร
- ถ้าให้นักเรียนไปอยู่ในสถานที่ดังกล่าวนักเรียนจะไปหรือไม่เพราะอะไร

ภาพที่ 2 Jacob Lawrence. "Vaudeville". 1951

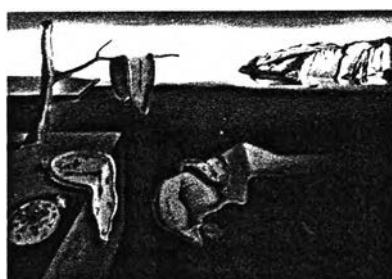
- นักเรียนคิดว่าศิลปินสามารถวาดภาพแสดงออกถึงความน่าสนใจเกี่ยวกับเส้นสี แสงเงาและการจัดวางองค์ประกอบต่างๆ ได้มากน้อยเพียงไร

ภาพที่ 3 Franz Marc. "Yellow Cow". 1911.

- สีของภาพทำให้นักเรียนรู้สึกถึงความ เป็นอยู่ของวัวอย่างไร
- นักเรียนคิดว่าวัวที่แสดงอาการเช่นนี้ เหมือนคนที่กำลังรู้สึกอย่างไร

ภาพที่ 4 Salvador Dali. "The Persistence of Memory". 1931.

- นักเรียนคิดว่าในภาพจะมีสิ่งที่มีอยู่จริงในโลกหรือไม่
- นักเรียนคิดว่าภาพนี้มีสิ่งที่ไม่ปกติไปจากธรรมชาติอย่างไร
- ถ้านักเรียนได้เข้าไปอยู่ในภาพ จะรู้สึกอย่างไร

4. ปฏิบัติกิจกรรมศิลปะ โดยให้นักเรียนใช้ภาพผลงานศิลปะที่นักเรียนนำมา แล้ววาดภาพดังกล่าวขึ้นลงบนกระดาษวาดเขียน อาจดัดแปลงภาพหรือต่อเติมภาพได้ตามความคิดสร้างสรรค์ พร้อมทั้งเขียนเหตุผลด้านหลังว่าชอบงานดังกล่าวเพราะอะไรและปรับเปลี่ยน เพิ่มเติมภาพดังกล่าวเพราะอะไร

5. ให้นักเรียนทำแบบรายงานตนเอง

6. ครูเลือกภาพของนักเรียน 2-3 ภาพ มาให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น

สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

ภาพผลงานศิลปะ สไลด์ภาพผลงานศิลปะจำนวน 4 ภาพ และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน เช่น กระดาษวาดเขียน สีไม้ สีน้ำ สีชอล์ค

การวัดและประเมินผล

1. พิจารณาจากผู้เรียนสามารถประเมินคุณค่างานศิลปะได้อย่างมีเหตุผล
2. พิจารณาจากผู้เรียนอธิบายและแสดงความคิดเห็นต่อผลงานของตนเองและผู้อื่น
3. พิจารณาจากผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานได้
4. พิจารณาจากความร่วมมือในชั้นเรียน

ภาคผนวก ค

แบบทดสอบการวิจารณ์งานศิลปะ

ให้เธอตอบคำถามข้อ1-4จากภาพที่เห็นด้านล่างนี้
เขียนตอบให้ละเอียดสุดๆเลยนะ

ศิลปิน: จอร์ท เซอราซ เทคนิค สีน้ำมันบนผ้าใบ

ชื่อภาพ "Sunday Afternoon on the Island of La Grande Jatte". 1884-86

1.เธอเห็นอะไรจากภาพนี้บ้าง เขียนให้ละเอียดเลยนะ

Handwriting practice lines consisting of multiple horizontal dashed lines for writing.

พวกเราองไม่เห็นภาพเลย
ช่วยอธิบายให้พวกเรานี้ภาพออกเดอะนะ

ชื่อ-นามสกุล

เลขที่

ชั้น

2. ไหนเธอลองวิเคราะห์หิ้งค์ประกอบภาพ ในเรื่องของจุดเด่น ความสมดุล เอกภาพ
 จังหวะ สัดส่วน ความกลมกลืน หน่อยสิ ว่าเป็นยังไง

ดูสิคนที่อยู่ใกล้จะตัวใหญ่กว่าคนที่อยู่ไกล ทำให้
 ภาพมีระยะใกล้-ไกลนะ แล้วเธอล่ะ

ชื่อ-นามสกุล.....

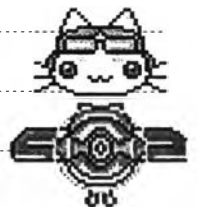
เลขที่.....

ชั้น.....

3. ถ้าเธอได้เข้าไปอยู่ในภาพ เธอจะมีความรู้สึกถึงบรรยากาศ ความรู้สึกต่างๆ และเธอจะได้อินบทยุทธสนทนาของบุคคลในภาพอย่างไรบ้าง

ฉันว่าบรรยากาศดูร่มรื่นดีนะ
เหมือนไปเที่ยวสวนลุมพินีเลย
แต่คนเยอะจัง

ชื่อ-นามสกุล

เลขที่

ชั้น

4. เธอชอบหรือไม่ชอบภาพดังกล่าว เพราะอะไร หรือเธอต้องการที่จะเป็นบุคคลในภาพหรือไม่ หรือต้องการที่จะไปสถานที่ที่ปรากฏในภาพหรือไม่ เพราะอะไร เขียนเล่าหน่อยนะ อยากรู้มากๆ

ชื่อ-นามสกุล.....

เลขที่.....

ชั้น.....

1

2

3

4

เธอเห็นภาพข้างบนทั้ง 4 ภาพใช่ไหมล่ะ
 ให้เลือกภาพที่เธอชอบที่สุด
 เธอจะเลือกภาพไหน เพราะอะไร?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง

แบบสังเกตพฤติกรรม

**แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 “การพรรณนา”**

ชื่อ-นามสกุล..... เลขที่.....

ลำดับที่	เกณฑ์การประเมิน	มี	ไม่มี
1.	พิจารณาจากที่ผู้เรียนระบุถึงสิ่งที่มองเห็นจากผลงานศิลปะได้		
2.	พิจารณาจากที่ผู้เรียนอธิบายและแสดงความคิดเห็นต่อผลงานของตนเองและผู้อื่นได้ บอกรายละเอียดในภาพที่ตนวาดได้		
3.	บอกรายละเอียดที่เห็นในผลงานของเพื่อนได้		
4.	พิจารณาจากที่ผู้เรียนสามารถถ่ายทอดความคิดและสร้างสรรค์ผลงานได้ มีการใช้เทคนิควิธีการ ที่ได้จากการอภิปรายงานศิลปะนำมาถ่ายทอดเป็นผลงานของตนเอง		
5.	พิจารณาจากความร่วมมือในชั้นเรียน มีความเพลิดเพลิน สนุกสนานในกิจกรรมการเรียนการสอน		
6.	มีความมั่นใจในการแสดงออก		
7.	มีความตั้งใจในกิจกรรมการเรียนการสอน		
8.	มีความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉงในการทำกิจกรรม		

หมายเหตุ.....
.....
.....
.....

แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 “การวิเคราะห์”

ชื่อ-นามสกุล..... เลขที่.....

ลำดับที่	เกณฑ์การประเมิน	มี	ไม่มี
1.	พิจารณาจากผู้เรียนวิเคราะห์องค์ประกอบศิลป์ในงานศิลปะได้ มีการวิเคราะห์ในเรื่องความสมดุลของภาพ		
2.	มีการวิเคราะห์ในเรื่องจุดเด่นของภาพ		
3.	มีการวิเคราะห์ในเรื่องจังหวะของภาพ		
4.	มีการวิเคราะห์ในเรื่องเอกภาพของภาพ		
5.	มีการวิเคราะห์ในเรื่องสัดส่วนของภาพ		
6.	มีการวิเคราะห์ในเรื่องความกลมกลืนของภาพ		
7.	เพื่อให้ผู้เรียนอธิบายและแสดงความคิดเห็นต่อผลงานของตนเองและผู้อื่น บอกถึงองค์ประกอบศิลป์ที่ใช้ในผลงานตนเองได้		
8.	บอกถึงองค์ประกอบศิลป์ในงานของผู้อื่นได้		
9.	เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงาน โดยใช้หลักองค์ประกอบศิลป์ได้ มีการใช้องค์ประกอบศิลป์ ที่ได้จากจากอภิปรายงานศิลปะ นำมาถ่ายทอดเป็นผลงานของตนเอง		
10.	พิจารณาจากความร่วมมือในชั้นเรียน มีความเพลิดเพลิน สนุกสนานในกิจกรรมการเรียนการสอน		
11.	มีความมั่นใจในการแสดงออก		
12.	มีความตั้งใจในกิจกรรมการเรียนการสอน		
13.	มีความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉงในการทำกิจกรรม		

หมายเหตุ.....

.....

.....

.....

แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 “การตีความ”

ชื่อ-นามสกุล.....เลขที่.....

ลำดับที่	เกณฑ์การประเมิน	มี	ไม่มี
1.	พิจารณาจากผู้เรียนอธิบายความรู้สึกที่มีต่องานศิลปะได้ มีการอธิบายเกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้สึก		
2.	มีการเปรียบเทียบ อุปมาอุปไมย		
3.	มีการตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับแง่มุมต่างๆในภาพ		
4.	มีการอภิปรายถึงความคิดของศิลปิน		
5.	พิจารณาจากผู้เรียนอธิบายถึงความรู้สึกในผลงานของตนเองและผู้อื่นตามความเข้าใจได้ พูดถึงอารมณ์ ความรู้สึกที่ต้องการแสดงออกในภาพที่ตนวาดได้		
6.	แสดงความคิดเห็นด้านความรู้สึกที่เห็นในงานของงานเพื่อนได้		
7.	พิจารณาจากผู้เรียนสามารถถ่ายทอดจินตนาการและสร้างสรรค์ผลงานได้ มีการวาดภาพแสดงอารมณ์ของตนเองชัดเจน		
8.	สามารถใช้สีหรือเส้นจากการอภิปรายงานศิลปะที่สื่อถึงอารมณ์ที่ต้องการแสดงออกในผลงานของตน		
9.	พิจารณาจากความร่วมมือในชั้นเรียน มีความเพลิดเพลิน สนุกสนานในกิจกรรมการเรียนการสอน		
10.	มีความมั่นใจในการแสดงออก		
11.	มีความตั้งใจในกิจกรรมการเรียนการสอน		
12.	มีความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉงในการทำกิจกรรม		

หมายเหตุ.....

.....

.....

.....

**แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 “การตัดสินใจประเมิน”**

ชื่อ-นามสกุล.....เลขที่.....

ลำดับที่	เกณฑ์การประเมิน	มี	ไม่มี
1.	พิจารณาจากผู้เรียนสามารถประเมินคุณค่างานศิลปะได้อย่างมีเหตุผล มีการอธิบายเหตุผลในผลงานศิลปะรูปแบบเหมือนจริง		
2.	มีการอธิบายเหตุผลในผลงานศิลปะรูปแบบแสดงรูปทรง		
3.	มีการอธิบายเหตุผลในผลงานศิลปะรูปแบบแสดงอารมณ์		
4.	มีการอธิบายเหตุผลในผลงานศิลปะรูปแบบแสดงความแปลก ฉัจฉารย์		
5.	พิจารณาจากผู้เรียนอธิบายและแสดงความคิดเห็นต่อผล งานของตนเองและผู้อื่น บอกเหตุผลในการเลือกภาพวาดที่นำมาใช้ในผลงานตนเองได้		
6.	แสดงความคิดเห็น ชื่นชมงานศิลปะของผู้อื่นได้		
7.	พิจารณาจากผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานได้ มีการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในผลงานเพิ่มเติม		
8.	นำความคิด ที่ได้จากการอภิปรายงานศิลปะนำมาถ่ายทอด เป็นผลงานของตนเอง		
9.	พิจารณาจากความร่วมมือในชั้นเรียน มีความเพลิดเพลิน สนุกสนานในกิจกรรมการเรียนการสอน		
10.	มีความมั่นใจในการแสดงออก		
11.	มีความตั้งใจในกิจกรรมการเรียนการสอน		
12.	มีความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉงในการทำกิจกรรม		

หมายเหตุ.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก จ

แบบรายงานตนเองของผู้เรียน

แบบรายงานตนเอง (Self Report)

ชื่อ-นามสกุล เลขที่

เรื่อง วันที่

ตอนที่ 1 คำชี้แจง อ่านข้อความต่อไปนี้ให้นักเรียนใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง
ที่ตรงกับความคิดเห็นที่เป็นจริง

ลำดับ ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น		
		มาก	ปาน กลาง	น้อย
		3	2	1
1	ฉันเข้าใจคำถามเกี่ยวกับภาพที่ครูให้ดู			
2	ฉันตอบคำถามของครูเกี่ยวกับภาพศิลปะได้			
3	ฉันชอบคำถามของครูเกี่ยวกับภาพศิลปะ			
4	ฉันสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพศิลปะเพิ่มเติมจากคำถามที่ครูตั้งไว้			
5	ฉันกล้าแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานของตนเองและเพื่อน			
6	ฉันรู้สึกสนุกสนานในการพูดถึงงานศิลปะที่ได้ชม			
7	ฉันทำกิจกรรมที่ครูมอบหมายทันที			
8	ฉันต้องการให้ครูเล่าเรื่องเกี่ยวกับภาพศิลปะ			
9	ฉันชอบกิจกรรมวาดภาพที่ครูให้ทำ			
10	ฉันนำรูปแบบ เทคนิคจากงานศิลปะที่ได้ชมไปใช้ในผลงานของตนเอง			
11	ฉันคิดค้นเทคนิควิธีการใหม่ๆเพิ่มเติมในผลงาน			
12	ฉันมีความตั้งใจในการทำงานอย่างต่อเนื่อง			

ตอนที่ 2 คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมตามความเป็นจริง

1. ภาพที่ฉันวาดคือภาพ.....
.....
.....

2. สีที่ฉันใช้ระบายได้แก่สี.....

3. ฉันมีขั้นตอนการปฏิบัติงานดังต่อไปนี้.....
.....
.....

4. สิ่งที่ฉันประทับใจจากการเรียนการสอนครั้งนี้คือ.....
.....
.....

5. สิ่งที่ฉันประสบปัญหาหรืออุปสรรคในการปฏิบัติกิจกรรมคือ.....
.....
.....

ฉันมีวิธีการแก้ปัญหามืออุปสรรคที่พบในการปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้.....
.....
.....

6. ความรู้สึกของฉันต่อผลงานของตนเอง.....
.....
.....

7. ความรู้สึกของฉันต่อการเรียนการสอนในชั้นเรียน.....
.....
.....

ผลการปฏิบัติกิจกรรม

😊 ชอบ

😐 เฉยๆ

☹ ไม่ชอบ

ภาคผนวก ฉ

ประมวลภาพกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

การฉายภาพผลงานศิลปะโดยใช้คอมพิวเตอร์และเครื่อง LCD

กิจกรรมกลุ่มในชั้นเรียน

บรรยากาศขณะทำแบบทดสอบการวิจารณ์งานศิลปะ

นักเรียนกำลังชมสไลด์ภาพงานศิลปะ และตอบคำถาม อภิปรายในชั้นเรียน

บรรยากาศขณะปฏิบัติกิจกรรมศิลปะ

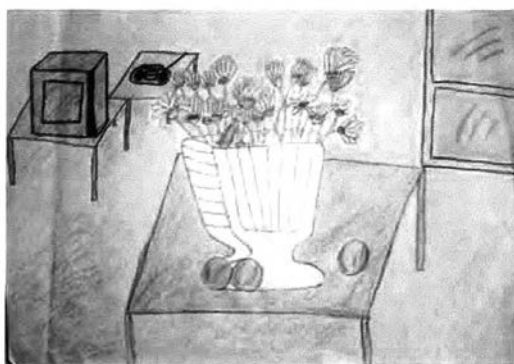
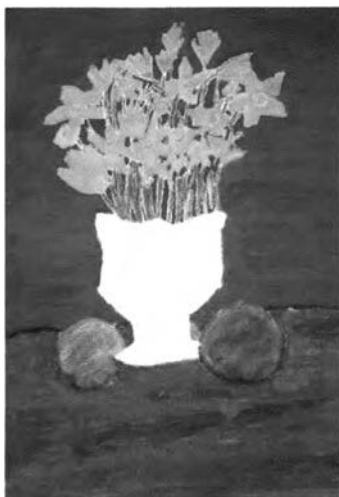
ภาคผนวก ช

ผลงานนักเรียน

ผลงานนักเรียน (แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1)

ผลงานนักเรียน (แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2)

ผลงานนักเรียน (แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3)

ผลงานนักเรียน (แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4)

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวอโนทัย อังกิตติกุล เกิดวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ.2524 ที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ในปีการศึกษา 2545 และได้รับคัดเลือกเป็นนิสิตปฏิบัติการวิชาชีพครูดีเด่น ประจำปีการศึกษา 2545 จากนั้นได้เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต เมื่อปีการศึกษา 2546 ในระหว่างศึกษาได้ปฏิบัติงานผู้ช่วยสอน ประจำสาขาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย